

Т. В. Філіпенко

*д. н. з держ. упр., професор, професор кафедри права та публічного
адміністрування Маріупольського державного університету*

ПРАВОВЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ ФОРМИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОГО КОНТРАКТУ

Однією з основних форм економічних відносин України з іноземними державами є зовнішньоекономічна діяльність. Взаємини суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності реалізуються за допомогою зовнішньоекономічних договорів (контрактів).

Правильно складений контракт не тільки є гарантією підприємства від збитків, а й здатний принести йому прибуток. Укладання контракту потребує знань законодавства, контрактної практики, творчих здібностей, вміння правильно формулювати основні умови договору та виділяти юридично-значимі аспекти.

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» зовнішньоекономічний договір (контракт) – це домовленість двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності [1, ст. 1].

У джерелах правового регулювання зовнішньоекономічних контрактів існує два підходи до розуміння вимог щодо форми зовнішньоекономічних договорів: міжнародний підхід та національний підхід.

Міжнародний підхід полягає у тому, що міжнародні джерела правового регулювання, міжнародна практика укладення зовнішньоекономічних договорів, міжнародні торговельні звичаї не встановлюють вимог до обов'язкової письмової форми зовнішньоекономічних договорів, а навпаки дотримуються принципу, що зовнішньоекономічний договір вважається дійсним у разі, якщо досягнення згоди може бути підтвержене будь-якими засобами.

Відповідно до ст. 13 Віденської конвенції вимога про письмову форму визнається дотриманою також у разі, якщо відповідне пові-

домлення здійснене телеграфом або телетайпом [2, ст. 13]. Ст. 1.10 Принципів УНІДРУА вказує, що «письмова форма» означає будь-який вид повідомлення, що зберігає запис інформації, яка міститься у ньому, і здатний бути відтворений у матеріальному вигляді [3, ст.1.10]. Враховуючи зростання інтересу до електронних засобів зв'язку, Комісією ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ) прийнятий Типовий закон про електронну торгівлю, ст. 7 якого оголошує дійсним використання будь-якого засобу електронного зв'язку, «що забезпечує фіксацію такої угоди» [4, ст. 7].

Це означає, що сторони можуть укладати правочини у будь-якій формі, за умови можливості матеріального відтворення підтвердження їх згоди на вступ у відповідні правовідносини. Як правило, форма зовнішньоекономічного договору визначається правом місця його укладення.

Верховна Рада України надала згоду на обов'язковість Віденської конвенції з 1 лютого 1991 р. і в ст. 11 закріпила, що не вимагається, щоб договір купівлі-продажу укладався чи підтверджувався в письмовій формі або підпорядковувався іншій вимозі щодо форми. Він може доводитися будь-якими засобами, включаючи свідчення. Але у ст. 11 було зроблене застереження про незастосовність будь-якого положення Віденської конвенції, яке допускає вчинення договору не у письмовій формі, якщо хоча б одна з сторін договору має комерційне підприємство в Україні.

Такий підхід до форми контракту зберігався у національному законодавстві до останнього часу і був закріплений ст. 6 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність». Але у відповідності до Закону України від 3.11.2016 р. №1724-VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення адміністративних бар'єрів для експорту послуг» [5] ч. 2 ст. 6 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» викладена у такій редакції: «Зовнішньоекономічний договір (контракт) укладається суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності або його представником у простій письмовій або в електронній формі, якщо інше не передбачено міжнародним договором України чи законом».

Даний Закон почав діяти з 3 січня 2017 р., він покликаний полегшити роботу вітчизняних суб'єктів господарювання з нерезидентами – замовниками послуг. Неофіційно цей документ називають Законом про фрілансерів, але зміни, які він вносить до різних законодавчих актів, впливають на доволі велике коло осіб і не тільки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Треба зазначити, що хоча в назві закону мова йде про експорт послуг, новації стосуються форми та порядку укладення не лише договорів експорту послуг, а й будь-яких договорів, пов'язаних зі здійсненням експортно-імпортних операцій. Такі договори, незалежно від того, є їх предметом товари чи послуги, можна тепер укласти як у простій письмовій формі, так і в електронній.

При цьому відповідно до ч. 2 ст. 6 Закону «Про зовнішньоекономічну діяльність» у разі експорту послуг (крім транспортних) зовнішньоекономічний договір може укладатися одним із таких шляхів:

- прийняття публічної пропозиції про угоду (оферти);
- обмін електронними повідомленнями;
- в інший спосіб, зокрема шляхом виставлення рахунка (інвойсу), у тому числі в електронному вигляді, за надані послуги [1, ст. 6].

Завдяки цьому відносини між резидентом-виконавцем та замовником-нерезидентом при наданні послуг можна підтверджувати на підставі виставленого рахунку (інвойсу), в т.ч. складеного в електронній формі.

Застосування інвойсу фактично виводить договори про послуги у зовнішньоекономічній діяльності з-під дії ст. 207 Цивільного кодексу України та ст. 181 Господарського кодексу України. Адже інвойс містить усього лише підпис і печатку (у разі її фізичної наявності) контрагента, який його видав. Мова йде про рахунок, який контрагент виставив за вже надані послуги. Слід зазначити, що на сьогодні обов'язковість використання печатки сторонами з ч. 2 ст. 207 Цивільного кодексу України виключено. Додано норму про

те, що таку умову може бути закріплено лише за письмовою згодою сторін.

Отже, спрощена процедура укладення зовнішньоекономічного договору, а саме шляхом прийняття публічної пропозиції про угоду (оферти); обміну електронними повідомленнями; шляхом виставлення рахунка (інвойсу) стосується експорту всіх послуг, окрім транспортних. Однак до поняття «послуга» входить величезний перелік операцій різноманітного характеру. Згідно з розділом 3 Класифікації зовнішньоекономічних послуг (КЗЕП), зовнішньоекономічні послуги являються товаром, що не проходить митного контролю і на який не оформлюється вантажна митна декларація. Послуги не приймають форму матеріальних об'єктів, на які розповсюджуються права власності. Реалізація послуг та їх виробництво невідокремлені один від одного. Головним у торгівлі послугами є те, що повинна відбутись операція купівлі-продажу, яка охоплює діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності (резидентів та нерезидентів), побудована на взаємовідносинах між ними [6].

Відповідно до змін, внесених до ч. 3 ст. 31 Закону «Про міжнародне приватне право», зовнішньоекономічний договір (якщо хоча б однією стороною є громадянин України або юридична особа України) може укладатися у формі, передбаченій законом. Тобто і цими змінами регулюється можливість укладання українськими суб'єктами господарювання зовнішньоекономічних договорів не тільки у простій письмовій формі (як було раніше), а й в електронній формі [7, ст. 31].

Треба зазначити, що у Положенні «Про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів)» залишається норма, відповідно до якої зовнішньоекономічний договір укладається суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності або його представником у простій письмовій формі [8]. Тому вбачається за необхідне внести відповідні зміни щодо форми зовнішньоекономічного контракту у дане Положення і викласти абзац 4 у такій редакції: «Зовнішньоекономічний договір (контракт) укладається суб'єктом зовнішньоекономічної ді-

яльності або його представником у простій письмовій формі або в електронній формі, якщо інше не передбачено міжнародним договором України чи законом».

Аналіз сучасного правового регулювання контрактної діяльності свідчить, що на сьогоднішній день Україна перебуває на стадії приведення законодавства у відповідність до світових стандартів, з метою подолання проблем укладення, зміни, припинення зовнішньоекономічних договорів.

Література:

1. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29. – Ст. 977.
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11 квітня 1980 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU80K03R.html. – Назва з екрана.
3. Принципи міжнародних комерційних договорів УНІДРУА (UNIDROIT) : Міжнародний документ від 01.01.1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_920. – Назва з екрана.
4. Типовий закон про електронну торгівлю Комісії ООН з права міжнародної торгівлі: Міжнародний документ від 16.12.1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/995_321. – Назва з екрана.
5. Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення адміністративних бар'єрів для експорту послуг : Закон України від 3.11.2016 р. № 1724-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 52. – Ст. 860.
6. Про затвердження Класифікації зовнішньоекономічних послуг (КЗЕП): Наказ Державної служби статистики України від 27.02.2013 р. № 69 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/prozatverdzhennja-klasifikaciyi-zovnishnoekonomichnih-poslu-doc136046.html>. – Назва з екрана.
7. Про міжнародне приватне право : Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-IV // Відомості Верховної Ради. – 2005. – № 32. – Ст. 422.
8. Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів): Затв. Наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 06.09.2001 р. № 201 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 39. – Ст. 1784.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Економіко-правовий факультет

**ПРАВО,
ЕКОНОМІКА
ТА УПРАВЛІННЯ:
ГЕНЕЗИС, СУЧАСНИЙ СТАН
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої 20-річчю
економіко-правового факультету
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
(м. Одеса, 14–15 вересня 2018 р.)

Одеса
«Фенікс»
2018

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
економіко-правового факультету
Одеського національного університету імені І.І.Мечникова
(протокол № 1 від 31 серпня 2018 року).

Відповідальні редактори: Ломачинська І.А. – заступник
декана ЕПФ ОНУ імені І. І. Мечникова, к.е.н., доцент; Смітюх А.В. –
заступник декана ЕПФ ОНУ імені І. І. Мечникова, к.ю.н., доцент.

Редакційна колегія: Андрейченко А.В. – доцент кафедри
менеджменту та інновацій, к.е.н., доцент; Баламуш М. А. – ст. ви-
кладач кафедри адміністративного та господарського права, к.ю.н;
Донченко О.І. – доцент кафедри загальноправових дисциплін та між-
народного права, к.ю.н, доцент; Крючкова Н.М. – доцент кафедри
економіки та підприємництва, к.е.н., доцент; Кусик Н.Л. – завідувач
кафедри обліку і оподаткування, к.е.н., доцент; Левенець А.В. – до-
цент кафедри конституційного права та правосуддя, к.ю.н.; Нарож-
на О.В. – ст. викладач кафедри кримінального права, криміналь-
ного процесу та криміналістики; Нігреєва О.О. – доцент кафедри
загальноправових дисциплін та міжнародного права, к.ю.н, доцент;
Нічигайлова Н.С. – ст. викладач кафедри маркетингу та бізнес-адмі-
ністрування; Потопахіна О.М. – доцент кафедри цивільно-правових
дисциплін, к.ю.н., доцент; Рудик О.Г. – доцент кафедри економічної
кібернетики та інформаційних технологій, к.ф.-м.н., доцент; Савастє-
єва О.М. – доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхуван-
ня, к.е.н.

П 85 **Право, економіка та управління: генезис, сучасний стан
та перспективи розвитку** : матер. Міжнар. наук.-практ.
конф., присвяч. 20-річчю економіко-правового ф-ту ОНУ іме-
ні І. І. Мечникова (м. Одеса, 14–15 верес. 2018 р.) / ОНУ імені
І. І. Мечникова ; відп. ред. І. А. Ломачинська, А. В. Смітюх. –
Одеса : Фенікс, 2018. – 726 с.

Укр., рос., польськ. та англ. мовами
ISBN 978-966-928-299-6

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
«Право, економіка та управління: генезис, сучасний стан та перспективи розви-
тку», присвяченої 20-річчю економіко-правового факультету ОНУ імені І. І. Меч-
никова, що відбулася 14 – 15 вересня 2018 р.

Видання призначене для наукових працівників та викладачів, практикуючих
юристів, бухгалтерів та економістів, аспірантів та студентів спеціальностей юри-
дичного та економічного напрямків.

УДК 378.4(477.74):340(063)

Відповідальність за зміст тез несуть автори.

ISBN 978-966-928-299-6

© Одеський національний
університет імені І. І. Мечникова, 2018

І. С. Криницький ЗАКОНОДАВЧЕ ВИЗНАЧЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ: РЕТРОСПЕКТИВА ТА ПЕРСПЕКТИВА	416
О. І. Миколенко ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ У СУЧАСНОМУ АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ	420
Р. Ю. Півкопа ПРАВО НА УЧАСТЬ В УПРАВЛІННІ ТОВАРИСТВОМ У КОНТЕКСТІ ПОДІЛУ ПРАВ НА АБСОЛЮТНІ ТА ВІДНОСНІ.	423
А. В. Смітюх ЩОДО ПОНЯТТЯ МАЙНОВОЇ КОРПОРАТИВНОЇ КВОТИ	426
Т. В. Степанова ЩОДО ОЗНАК ПРЕЮДИЦІЙНИХ ОБСТАВИН.	431
М. В. Титаренко СТИМУЛИ У СЛУЖБОВОМУ ПРАВІ: ФУНКЦІОНАЛЬНО-ЦІЛЬОВИЙ АСПЕКТ.	436
В. А. Устименко ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ.	442
Т. В. Філіпенко ПРАВОВЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ ФОРМИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОГО КОНТРАКТУ	447

РОЗДІЛ 7.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КОНСТИТУЦІЙНОГО, МУНІЦИПАЛЬНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

О. С. Сгоров НОВЕЛИ БЕЗОПЛАТНОЇ ВТОРИННОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ У СВІТЛІ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЮ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ» .	452
Л. О. Кадегроб РЕАЛІЗАЦІЯ ОКРЕМИХ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ДІТЕЙ НА ТЕРИТОРІЇ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНОЇ АР КРИМ	456
А. С. Кисель МІСЦЕВІ ПОДАТКИ ТА ЗБОРИ В УКРАЇНІ.	461
Д. В. Колесник КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУДДІВ ЗА ПОСТАНОВЛЕННЯ ЗАВІДОМО НЕПРАВОСУДНОГО РІШЕННЯ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕДОТОРКАНОСТІ ТА НЕЗАЛЕЖНОСТІ СУДДІВ В УКРАЇНІ	466
Е. Ю. Колесник, А. И. Новак ТЕРРИТОРИАЛЬНОЕ ДЕЛЕНИЕ И ОРГАНИЗАЦИЯ ВЛАСТИ НА МЕСТАХ ВО ФРАНЦИИ, ПОЛЬШЕ И США: ОПЫТ ДЛЯ УКРАИНЫ.	471
Л. О. Корчевна ТРАНСФОРМАЦІЯ СУДОВОГО ПРАВА В РІЗНОДЖЕРЕЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	478